

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta

Hanke VM099:00/2023

Esitysluonnoksen tarkoituksena on korottaa arvonlisäveron alennetun 10 prosentin verokannan hyödykkeet 14 prosentin verokannan soveltamisalaan sanoma- ja aikakauslehtiä lukuun ottamatta. Lisäksi eräät suojat ja vaipat siirrettäisiin yleisestä verokannasta alennettuun 14 prosentin verokantaan.

Puutteelliset vaikuttavuusarvioinnit

Arviointi esitysluonnoksen yritysvaikutuksista on jäänyt jälleen erittäin pintapuoliseksi. Vaikutukset kymmenien tuhansien arvonlisäverovelvollisten yritysten joukkoon, johon alimman verokannan korotus kohdistuu, on tyydytty toteamaan muutamalla lyhyellä kappaleella. Arvonlisäverotietojen mukaan noin 53 000 verovelvollista yritystä kuuluu korotuksen piiriin, joten määrä on merkittävä.

Jo säädetty arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen (HE 50/2024) ja yleisen arvonlisäverokannan korottaminen (HE 61/2024) vaikuttavat merkittävästi pienimpien yritysten toimintamahdollisuuksiin. Esitysluonnoksen mukainen alimman verokannan korottaminen iskee nyt rajusti sen soveltamisalan piiriin kuuluviin yrityksiin, joista varsin monet ovat pieniä.

Alimman arvonlisäverokannan nostaminen merkitsee hyödykkeiden hintoihin siirtyessään 3,64 prosentin korotusta. Hintaan sisältyvän arvonlisäveron määrän osalta korotus on peräti 40 prosenttia.

Pienten yritysten ei ole läheskään aina mahdollista siirtää lisääntyvää veroa täysimääräisenä hintoihin, jolloin se jää yritykselle lopulliseksi kustannukseksi, minkä esitysluonnoskin toteaa. Esitysluonnoksessa tehdään epävarma arvio EU-jäsenvaltioita tarkastelevan aineiston pohjalta, että mahdollisesti kaksi kolmasosaa korotuksesta välittyy hintoihin, mutta todetaan lopulta epämääräisesti, että korotuksen voidaan arvioida siirtyvän hintoihin ”ainakin osittain”.

Verorasitteen kasvu koskee erityisesti sellaisia työvoimavaltaisia mikro- ja pienyrityksiä, joiden arvonlisäverolliset ostot ovat vähäisiä myyntiin nähden. Taloudellisen taantuman rajamailla, inflaation kiristyessä ja kuluttajien ostovoiman heikentyessä pienten yritysten ei ylipäätään ole helppo korottaa hintojaan. Esitysluonnoksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa todetaan selvästi arvonlisäveron korotuksen vähentävän kotitalouksien ostovoimaa ja kulutusta.

Arvonlisäverotuksen muutokset on pilkottu erillisiin hankkeisiin ja useisiin hallituksen esityksiin. Niille kaikille on tyypillistä, että lainvalmistelun arviointiohjetta (VN 2022:66) yritysvaikutusten osalta on noudatettu todella suppeasti, jos lainkaan. Myöskään hallitusohjelman mukaista lainsäädännön yritysvaikutusten sekä kustannus- ja kilpailukykyvaikutusten arvioinnin vahvistamista ei ole näissä esityksissä toteutettu.

Lainsäädännön arviointineuvosto huomautti jo arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistumista koskevasta esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa (VN/12827/2024-VNK-2), että esityksessä tulisi arvioida, voivatko alarajahuojennuksen poisto sekä muut yrityksiin ja verotukseen kohdistuvat muutokset johtaa

siihen, että osa lähellä verovelvollisuuden alarajaa olevista yrityksistä lopettaa toimintansa tai supistaa liiketoimintaansa. Tällaista kokonaisarviointia ei ole sisällytetty yhteenkään arvonlisäveroa koskevasta hallituksen esityksistä.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry saa päivittäin yhteydenottoja arvonlisäverotuksen muutoksista huolestuneilta yrittäjiltä. Arvonlisäverotuksen muutosten yhteisvaikutus yrittäjien eläkevakuutusmaksujen korotusten ja useiden sosiaalietuuksien heikentämisen kanssa tulevat olemaan viimeinen niitti yritystoiminnan lopettamiseen lukuisille kannattavuusrajalla kamppaileville yksin- ja mikroyrityksille. Tätä kokonaisvaikutusta ei tässäkään esitysluonnoksessa ole edes tunnustettu, saatikka arvioitu.

Selvittämättä on jäänyt arvio arvonlisäveromuutosten takia lopettavien yritysten määrästä. Mitään selvitystä tai arviota ei esitysluonnoksessa ole myöskään siitä, kuinka moni yrittäjä joutuu toiminnan lopettamisen tai yritystoiminnan tulojen alentumisen vuoksi jättäytymään kokonaan tai osittain sosiaaliturvan tai pahimmillaan työmarkkinatuen varaan. Näistä muutoksista aiheutuvat kokonaistaloudelliset ja työllisyysvaikutukset ovat myös jääneet esitysluonnoksessa arvioimatta.

Esitysluonnos tulee toteutuessaan kiristämään pienimpien yritysten verorasitusta sekä yhdessä muiden muutosten myötä heikentämään veropoliittisia kannusteita yrittäjyyteen, mikä on täysin vastoin hallitusohjelman kirjauksia. Hallitus on muutoinkin korostanut, että työn ja yrittämisen verotusta ei kiristetä, mutta erityisesti pienten yritysten kohdalla toimitaan nyt näiden puheiden vastaisesti.

Esitysluonnoksessa on yritysvaikutusten viimeisessä kappaleessa väitetty, että jos ”esitettyjen muutosten myötä yrityksen myynneissään ja ostoissaan soveltamien verokantojen määrä pienenee, odotetaan tämän vähentävän yrityksen arvonlisäverotukseen liittyvää hallinnollista taakkaa pysyvästi”. Väite on käsittämätön, kun verokantojen määrä säilyy kuitenkin ennallaan ja vain hyödykeryhmiä siirretään verokannoista toiseen. Lisäksi nyt useista arvonlisäverotukseen tulevista merkittävistä muutoksista tulee muutaman kuukauden välein etenkin useampaa arvonlisäverokantaa käyttäville yrityksille huomattavaa hallinnollista työtä ja lisäkustannuksia, kun toistuvasti pitää päivittää kirjanpito-, hinta- ja laskutusjärjestelmiä, sekä erilaisia muita tietojärjestelmiä ja materiaaleja.

Alimman verokannan tavoitteiden sivuuttaminen

Esitysluonnoksessa on lyhyesti lueteltu alimman arvonlisäverokannan hyödykeryhmät, joihin korottaminen kohdistuu. Lisäksi on myös lyhyesti todettu ne tavoitteet, joilla kyseisten hyödykkeiden säätämistä alimpaan verokantaan kuuluviksi on alun perin perusteltu.

Verokannan korotuksen räikeä ristiriita alimman verokannan tavoitteiden kannalta on sivuutettu esitysluonnoksessa täysin. Luonnoksen mukaan korottamisen tavoite on vain ja ainoastaan lisätä valtion verotuloja, mikä sopii äärimmäisen huonosti alimman verokannan tavoitteisiin. Vaikka yleistä verokantaa korotettiin verotulojen lisäämiseksi 6,25 prosenttia, esitetään alinta verokantaa korotettavaksi yli kuusinkertaisesti peräti 40 prosentilla. Verokantojen erilaista kohtelua ei esitysluonnoksessa ole silti perusteltu mitenkään eikä myöskään sitä, miksi alimman verokannan tavoitteet eivät enää olisi olemassa.

Alimman verokannan korottaminen on täysin vastakkainen hallitusohjelman tavoitteiden kanssa erityisesti mitä tulee kulttuurin tukemiseen, lukutaidon edistämiseen ja liikunnan lisäämiseen.

Vuoden 2022 direktiivimuutoksella mahdollistettiin kirjojen ja lehtien arvonlisäveron poistaminen kokonaan ja sitä on myös sittemmin suositeltu Euroopan parlamentin kirja-alan tulevaisuutta koskevassa kannanotossa. Nyt Suomesta on tulossa tämän esitysluonnoksen toteutuessa yksi raskaimmin kirjoja verottavista maista Euroopassa.

Sanoma- ja aikakauslehtien jättämistä veronkorotusten ulkopuolelle ei esitysluonnoksessa ole perusteltu mitenkään. Tähän asti lehdet ovat olleet kirjojen kanssa samassa alaryhmässä ja samoilla perusteilla. Nyt tämä veroneutraalisuus erotetaan, vaikka sille ei ole edes esitetty mitään syytä.

Myös hallitusohjelman mukaisessa Suomi liikkeelle -ohjelmassa todetaan nimenomaisesti liikkumiseen kannustamista verotuksen keinoin ja arvonlisäverokohtelulla, mutta esitysluonnoksessa on tässäkin valittu täysin päinvastainen linja.

Lääkkeiden ja henkilökuljetusten veronkorotus iskee puolestaan välttämättömyshyödykkeisiin ja vähimmäispalveluiden turvaamiseen.

MYRY:n kannanotot

Mikro- ja yksityrittäjät ry vaatii, että alimman arvonlisäverokannan korottamisesta luovutaan kokonaan tai ainakin korotuksen määrää alennetaan vastaamaan yleisen arvonlisäverokannan jo päätetyn korotuksen suhteellista osuutta. Esitetty korotus on kohtuuttoman suuri ottaen huomioon erityisesti alimman verokannan alkuperäiset tavoitteet. Lisäksi korotuksen soveltamisalan piiriin kuuluvista yrityksistä varsin monet ovat hyvin pieniä ja niihin kohdistuu erittäin raskaasti myös arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen.

Mikro- ja yksityrittäjät ry katsoo, että esitysluonnoksen yritysvaikutusten arviointia on täsmennettävä. Lainsäädännön arviointineuvosto huomautti puutteellisista vaikutusarvioista jo alarajahuojennuksen poistumista koskevasta esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa. Verokannan korottamista koskevassa esitysluonnoksessa yritysvaikutukset on selvitetty vielä paljon tätäkin puutteellisemmin.

Mikro- ja yksityrittäjät ry esittää vakavan huolensa siitä, että arvonlisäverokantojen korottamisen sekä arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistumisen yhteisvaikutukset tulevat olemaan merkittävän haitalliset ja raskaat pienille yrityksille.

MIKRO- JA YKSINYRITTÄJÄT RY

Liisa Hanén
Puheenjohtaja